

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет природничих наук

Кафедра лісового та аграрного менеджменту

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Рослинність земної кулі

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма Лісове господарство

Спеціальність Н4 Лісове господарство

шифр і назва

Галузь знань Н Сільське, лісове, рибне господарство та

ветеринарна медицина

шифр і назва

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 10 від 25 червня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Рослинність земної кулі
Викладач (-і)	Дмитрик Павло Миколайович
Контактний телефон викладача	097-839-74-89
Е-mail викладача	pavlo.dmytryk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	<u>3</u> кредити ЄКТС, <u>90</u> год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Консультування проводиться за розкладом консультацій викладача, який розміщений на інформаційному стенді кафедри
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Дисципліна «Рослинність земної кулі» є складовою частиною природничо-наукової підготовки студентів біологічного та екологічного спрямування. Вона спрямована на формування у здобувачів вищої освіти системного уявлення про розповсюдження, структуру, флористичний склад та динаміку рослинності на різних континентах і в різних природних зонах Землі.</p> <p>У процесі вивчення курсу студенти ознайомлюються з закономірностями географічного поширення рослинності, основними типами рослинних угруповань (лісовими, степовими, пустельними, тундровими, гірськими тощо), їх екологічними особливостями та взаємозв'язками із кліматом, ґрунтовими умовами і господарською діяльністю людини.</p> <p>Особлива увага приділяється вивченню сучасних проблем охорони рослинного покриву планети, глобальних змін біорізноманіття, антропогенних трансформацій природних екосистем і шляхів їх збереження.</p> <p>Знання, набуті при вивченні дисципліни, є базою для подальшого освоєння курсів з ботаніки, екології, геоботаніки, охорони природи, ландшафтознавства та біогеографії.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Метою дисципліни є формування у студентів системного уявлення про рослинність Землі, її типи, структуру, закономірності розподілу та взаємозв'язки з абіотичними факторами, а також розвиток умінь аналізувати екологічні й географічні закономірності рослинних угруповань у різних природних зонах світу.</p>	

Цілі дисципліни:

Ознайомити студентів із глобальними типами рослинності та їх характерними ознаками.

Вивчити закономірності географічного розподілу рослинності залежно від клімату, рельєфу, ґрунтів та інших факторів.

Розвивати навички порівняльного аналізу різних рослинних угруповань у межах материків і природних зон.

Сформувати розуміння екологічних процесів, що впливають на зміну рослинності, та проблем її охорони.

Навчити використовувати наукову термінологію у сфері геоботаніки та ландшафтної екології.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі лісового і мисливського господарства або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів лісівничої науки і характеризується комплексністю та відповідністю природних зональних умов.

Загальні компетентності:

ЗК8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК10. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

ЗК11. Навички здійснення безпечної діяльності.

ЗК12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальні (фахові) компетентності:

ФК3. Здатність використовувати знання й практичні навички для аналізу біологічних явищ і процесів, біометричної обробки дослідних даних та їх математичного моделювання.

ФК11. Здатність планувати й реалізовувати ефективні заходи з організації господарства, підвищення продуктивності насаджень та їх біологічної стійкості, ощадливого, на екологічних засадах, використання лісових ресурсів.

ФК12. Екологічні мислення і свідомість, ставлення до природи як унікальної цінності, що забезпечує умови проживання людства, особиста відповідальність за стан довкілля на місцевому регіональному, національному і глобальному рівнях.

Результати навчання:

ПРН2. Прагнути до самоорганізації та самоосвіти.

ПРН3. Проводити літературний пошук українською та іноземними мовами і аналізувати отриману інформацію.

ПРН6. Здійснювати підбір і використання необхідного обладнання, інструментів для організації виробничого процесу з урахуванням екологічних, технічних та технологічних можливостей.

ПРН15. Впроваджувати розроблені проектні рішення у виробництво та забезпечувати ведення лісового господарства на засадах наближеного до

природи лісівництва. ПРН16. Організувати результативні та безпечні умови праці.				
5. Організація навчання				
Обсяг навчальної дисципліни				
Вид заняття		Загальна кількість годин		
Лекції		18		
Практичні		12		
Самостійна робота		60		
Ознаки навчальної дисципліни				
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативна/вибіркова	
Четвертий	Н4 Лісове господарство	Другий	Вибіркова	
Тематика навчальної дисципліни				
Тема		Кількість год.		
		лекції	практичні заняття	самостійна робота
Тема 1. Вступ до рослинності. Поняття рослинності та її роль в екосистемах Основні терміни та визначення.		2		6
Тема 2. Класифікація рослинності. Основні біоми: ліс, степ, пустеля, болото Види рослинності: трав'яна, чагарникова, деревна.		2	2	6
Тема 3. Екологічні фактори, що впливають на рослинність. Кліматичні умови: температура, вологість, світло. Географічне положення та його вплив на рослинність. Типи ґрунтів і їх значення для рослин		2	2	6
Тема 4. Тропічні екосистеми. Тропічні ліси: структура, види та екологічні функції. Савани: характеристика та рослинний покрив.		2	2	6
Тема 5. Помірні широти. Ліси помірного клімату: хвойні та листяні Степи: рослинність та її адаптації.		2		6
Тема 6. Арктична та антарктична рослинність. Тундра: особливості рослинності та адаптації Льодовикові екосистеми: рослинність та її роль.		2	2	6

Тема 7. Вплив людської діяльності на рослинність. Дефорестація: причини та наслідки. Урбанізація та зміни в рослинному покриві	2		8
Тема 8. Збереження рослинності. Охорона рослинних видів: міжнародні та національні ініціативи. Програми відновлення екосистем: приклади успішних проєктів.	2	2	8
Тема 9. Зміна клімату та рослинність. Вплив глобального потепління на рослинність. Адаптація рослин до змін клімату: механізми та приклади.	1		4
Практичні дослідження рослинності. Методи польових досліджень: збори зразків, спостереження. Аналіз рослинних угруповань: статистичні методи та інструменти.	1	2	4
ЗАГАЛЬНА:	18	12	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Поточний контроль на практичних заняттях – до 50 балів за семестр; поточний контроль на лекціях – до 40 балів за семестр; контроль самостійної роботи – до 10 балів за семестр. Сумарний підсумковий контроль – до 100 балів (сума балів за поточний контроль на практичних і лекційних заняттях та самостійної роботи).</p> <p>Шкала оцінювання: https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/polozhennia-pro-orhanizatsiiu-osvitnoho-protsesu-ta-rozrobku-osnovnykh-dokumentiv-z-orhanizatsii-osvitnoho-protsesu.pdf</p>
---	--

7. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність дотримується при вивченні дисципліни. Зокрема не допускається списування під час проведення поточних та підсумкових контрольних заходів, самостійного виконання навчальних завдань (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей). Вимагається застосування посилань на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Відвідування занять є обов'язковим. Засвоєння пропущеної теми лекції з поважної причини перевіряється під час складання підсумкового контролю, а з іншої причини – у вигляді співбесіди. Пропущені практичні заняття, незалежно від причини пропуску, студент відпрацьовує згідно з графіком консультацій. Поточні негативні оцінки, отримані студентом під

час засвоєння відповідної теми на практичному занятті перескладаються викладачеві, який веде заняття, до складання підсумкового контролю з обов'язковою відміткою у журналі обліку роботи академічних груп. У випадку пропуску більше 50 % часу аудиторного навантаження студент не допускається до іспиту.

Неформальна освіта. Питання визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті регулюється «ПОЛОЖЕННЯ про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (<https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf>). Процедура перезарахування здійснюється при співпадінні назви неформальної активності з назвою освітнього компонента та кількістю кредитів. Для перезарахування кредитів неформальної освіти створюється комісія для прийняття рішення. Результати навчання, які отримані у неформальній освіті, враховуються при оцінюванні самостійної Роботи студентів з відповідних дисциплін.

8. Рекомендована література

Основна література

1. Тищенко О. В. Флора України: навч. посіб. [Е-ресурс] / О. В. Тищенко. – Київ: ННЦ «Інститут біології та медицини», 2021. – 284 с.
2. Лапшина Л. В. (укл.) Рослинний світ: різноманітність життя / ред. О. С. Кандиба. – Харків: Vivat, 2018. – 239 с.
3. Дементьєва О. І. Рослинність Земної кулі: навч.–методичний комплекс / О. І. Дементьєва. – [Київ]: [б.в.], [2020] (або 2021). – с. (неповні дані)
4. Яворівський Р. Л., Дем'янчук ... Рослинний світ / Р. Л. Яворівський, ... – ТНПУ, 2020. – (розділ 2.7)
5. Паньків З. Еволюція землекористування в Україні: навч.-методичний посіб. / З. Паньків. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2012. – 180 с.
6. Шаповал В. В., Куземко А. А. Синтаксономічна різноманітність угруповань класу *Paraveretea rhoeadis* на території Лівобережного лісостепу України. // «Рослинні та біотопи України». – 2024. – С. ...
7. Андрієнко Т. Л., Шеляг-Сосонко Ю. Р. Растительный мир Украинского Полесья в аспекте его охраны. – Київ: Наук. думка, 1983. – 216 с.
8. Балашов Л. С., Кучерява Л. Ф. Оліготрофні болота Поліського природного заповідника: їхня рослинність та стратиграфія. // Укр. ботан. журнал. – 1974. – Т.31, №1. – С. 83-88.
9. Куземко А. А., Чорна Г. А. Лісова рослинність долини Рось II. Заплавні ліси (класи *Alnetea glutinosae*, *Salicetea purpureae*). // Укр. фітоцен. зб. – К., 2002. – Серія А, вип.1 (18). – С.15-31.
10. Соломаха В. А., Кондратюк І. М., Кучерява Л. Ф., Шевчик В. Л. Синтаксономія болотної рослинності Північно-Західної України. // Укр. фітоцен. зб. – К., 1996. – Серія А, вип.2. – С.21-36.

Допоміжна література

1. Бондаренко В. М. Географія рослинності світу: навч. посібник / В. М. Бондаренко. – Київ: ВПЦ «Київський університет», 2019. – 312 с.

2. Куземко А. А. Фітоценологія та синтаксономія рослинних угруповань / А. А. Куземко. – Київ: Наук. думка, 2003. – 256 с.
3. Шеляг-Сосонко Ю. Р. Рослинність України та її охорона / Ю. Р. Шеляг-Сосонко. – Київ: Либідь, 2011. – 198 с.
4. Андрієнко Т. Л. Геоботаніка: навч. посібник / Т. Л. Андрієнко. – Київ: Наук. думка, 2015. – 264 с.
5. Соломаха В. А. Болотна рослинність України / В. А. Соломаха. – Київ: Наук. думка, 2000. – 182 с.
6. Кучерява Л. Ф. Рослинність лісостепу України / Л. Ф. Кучерява. – Харків: Фоліант, 2002. – 214 с.
7. Дуброва М. В. Рослинність Полісся: монографія / М. В. Дуброва. – Київ: ЦНЛ, 2010. – 276 с.
8. Паламарчук В. П. Екологія та рослинність заповідних територій України / В. П. Паламарчук. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2014. – 198 с.
9. Бондаренко В. М., Тищенко О. В. Рослинний покрив Землі: атлас та довідник / В. М. Бондаренко, О. В. Тищенко. – Київ: ВПЦ «Київський університет», 2018. – 320 с.
10. Кривульченко А. І. Сухі степи та напівпустелі України / А. І. Кривульченко. – Кропивницький: Центральноукраїнське видавництво, 2016. – 416 с.
11. Кондратюк І. М., Шевчик В. Л. Рослинність Карпат: фітоценологія та охорона / І. М. Кондратюк, В. Л. Шевчик. – Львів: ЛНУ, 2012. – 198 с.
12. Палій В. І. Географія рослинності та ландшафтознавство / В. І. Палій. – Київ: Наук. думка, 2017. – 284 с.
13. Кузьменко С. М. Атлас світової рослинності / С. М. Кузьменко. – Київ: ВПЦ «Київський університет», 2015. – 320 с.
14. Ковальчук В. О. Рослинність лісів України: екологія та охорона / В. О. Ковальчук. – Харків: Фоліант, 2010. – 240 с.
15. Біологічні основи охорони рослинного світу України / ред. В. А. Онищенко. – Київ: Наук. думка, 2020. – 312 с.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека Національного університету біоресурсів і природокористування України – доступ до електронних підручників, монографій та наукових статей з геоботаніки та рослинності.
<https://biomed.knu.ua>
2. Національна наукова бібліотека України імені В. І. Вернадського – електронні ресурси з ботаніки та екології, доступ до дисертацій і монографій.
<https://www.nbu.gov.ua>
3. УкрДБ (Українська державна бібліотека для науки) – електронні підручники, наукові журнали з екології та геоботаніки.
<https://ukrdb.gov.ua>
4. Plantlist.org – міжнародна база даних таксономії рослин, актуальна для перевірки наукових назв та поширення видів.
<https://www.theplantlist.org>

5. GBIF – Global Biodiversity Information Facility – база даних про географічне поширення рослинних видів у світі.
<https://www.gbif.org>
6. Encyclopedia of Life (EOL) – інформаційна платформа з детальними описами видів рослин, їх ареалів і екології.
<https://eol.org>
7. IUCN Red List of Threatened Species – інформація про охоронювані рослинні види та стан світової рослинності.
<https://www.iucnredlist.org>
8. Flora of Ukraine (Українська флора онлайн) – електронна база даних видового складу флори України.
<https://flora.kiev.ua>
9. IPNI – International Plant Names Index – перевірка авторських назв рослин і публікацій.
<https://www.ipni.org>
10. JSTOR Plant Science – цифрова бібліотека наукових статей та ботанічних колекцій.
<https://plants.jstor.org>
11. BioOne Complete – платформа з відкритим доступом до ботанічних та екологічних журналів.
<https://bioone.org>
12. eFloras.org – портал з флорами різних регіонів світу (Tropicos, Flora of China, Flora of North America).
<http://www.efloras.org>
13. Google Scholar – пошук наукових публікацій з геоботаніки та екології.
<https://scholar.google.com> <http://metodportal.net/taxonomy/term/30>

Викладач Дмитрик П.М.,
доцент